

KARYS

Eina sykį savaitę

Kaina: 3 mėn. 10 auks.,
6 mėn. 20 auks., 12 mėn.
35 auks. Atskiri numeriai
— 80 skatikų. —

Adresas: Krašto Apsaugos
Ministerija. «Kario»
— Redakcija. —

Nr. 16 (100)

Kaunas, 1921 m. balandžio mėn. 21 diena.

III metai.

III-čias Armijos Švietėjų suvažiavimas.

Balandžio mėn. 12 d. 5 val. po piet., Kaune, Karių Klubo salėje, buvo atidarytas armijos švietėjų suvažiavimas. Savažiavo 107 dalių švietimo komisijų atstovai. Posėdį atidarė Literatūros skyriaus Viršinin- kas Kapit. Steponaitis sveikindamas kariuomenės švie- timo atstovus ir linkėdamas sėkmingai suvažiavimui dirbti. Suvažiavimą sveikino „Lietuvos Balso“ ir „Mū- sų senovės“ vardu—kun. J. Tumas, Steigiamojo Seimo socialdemokratų frakcijos vardu—Seimo atstovas Bie- linis, mokytojų profesinės sąjungos ir St. Seimo so- cialistų liaudininkų ir valstiečių sąjungos bloko vardu —St. Seimo atst. Žygelis. Į prezidiumą išrinkti: kapit. Brazulevičius, leitenantas Biržys ir kun. kapelionas Jonaitis; į sekretariata įtn. Sereika, Itn. Asevičius ir Itn. Juodeika.

Antrą posėdžio dieną ėjo atstovų pranešimai iš dalių. Juose buvo nupasakota švietimo, sporto ir pra- mogų padėtis mūsų kariuomenėje ir iškelta keletas bendrai visoms dalims rūpimų klausimų.

Išklausius atstovų pranešimų*) pereita prie sekan- čio iš eilės klausimo: Kareivių mokyklos, jų kursas, mokytojų personalas. Pranešimą darė kapit. Laurinaitis; ligi šiol kareivių mokyklų pa- dėtis buvo labai sunki; nebuvo dargi mokymo pro- gramų. Dabar, padedant Aukštųjų Kursų lektoriams, programos išdirbtos ir paskelbtos „Karyje“. Jos siū- loma suvažiavimui priimti. Švietimas lig šiol dalyse buvo lyg ir antraeilis, neoficialus dalykas. Dalių va- dai nenešė atsakomybės už savo dalies kareivių bend- rajį išlavimą. Numatoma, kad toliau bus kitaip: ka- reivių švietimas, kaip ir karinio mokymo dalykai jeis į vyresnybės tarnybos pareigas ir dalių vadai už tai atsakys. Viena kareivių mokykla numatoma vienam batalionui; joje turėtų būti keturi mokytojai. Mokymui skiriamos mažiausiai 2 val. dienos darbo metu.

Suvažiavimas priėmė pateiktąsias programas lai- kinai, kol bus sušauktas Kareivių mokyklų mokytojų suvažiavimas, ir išreiškė pageidavimą, kad: 1) moky- tojai būtų skiriami specialistai, kariniai ar civiliniai, 2) vienam batalionui būtų skiriami 4 mokytojai, 3) mo- kytojai būtų apmokami Švietimo Ministerijos taisyklė- mis, 4) kad būtų surengti armijos mokyklų mokytojų kursai ir 5) kad Kario Mokykloje ir puskarininkų mokyklose būtų dėstomi pedagogijos dalykai.

Pirmomis suvažiavimo dienomis laike paskaitos: p. P. Leonas — valstybės ir jų rūšys, p. P. Klimas— Lietuvos valstybės įkūrimas ir p. Vabalas-Gudaitis— Ką duoda žmogui jo tautos nepriklausomybė. Balan-

džio 15 d. buvo p. Čiurlionienės paskaita—Auklėjimas kariuomenėje. Prelegentė nurodė, kaip kitur rūpina- masi auklėjimu, kaip steigiamos pavyzdingos mokyk- los, kurios sudaromos tam tikros aplinkybės geroms žmogaus ypatybėms išvystyti, o blogosioms pašalinti. Toliau, gerb. prelegentė, peržvelgdama auklėjimą mūsų krašte, ypačial gi kariuomenėje, nurodė keletą ydų, žeminančių žmogaus ir lietuvių kario vardą, su kurio- mis visi, tikta! susirūpinusieji mūsų dvasios Kultūros augimu, turėtų griežtai kovoti. Išklauses šios paskaitos suvažiavimas nutarė, jog švietimo Komisijos dalyse, būdamos kultūrinimo įstaigos, privalo tuojau imtis auklėjimo darbo. Tam reikalui prie švietimo komisijų reikia pritraukti žmones, mokančius ir norinčius auk- lėjimo darbą dirbti, reikia laikyti paskaitų, aprūpinti kareivių knygynėlius auklėjamąja literatūra ir t. t.

Sunkų ūpą, susidariusį besvarstant tai, kas mu- myse yra žema ir juoda, ūmai išsklaidė žinomas mūsų veikėjas ir rašytojas kun. Juozas Tumas-Vaižgantas. Savo paskaita—Lietuvių kultūra—jis įnešė tiek linksmo ūpo, žerte žerdamas sąmojingų palyginimų ir jumoro, kad bematant visi susirinkusieji netik šypsojos, bet vie- tomis juokais leidosi. Tačiau per visą paskaitą ėjo viena gili rimta mintis: lietuvių liaudies kultūra yra aukšta, senobinė kultūra, ji reikia saugoti ir toliau auginti.

Sporto reikalu suvažiavimas, išklauses Lietuvos fizinio lavinimosi sąjungos atstovo pranešimo, reiš- kė pageidavimą, kad būtų įrengti specialistų instruktorių kursai, kad Kar. Mokyklon būtų pakviestas gimnasti- kos ir sporto specialistas. Nutarta taisyti kasmet į rudenį visos armijos sporto šventė.

Ketvirtąją posėdžio dieną kapit. Laurinaitis supa- zindino atstovus su švietimo darbu latvių kariuome- nėje, o kapit. Biržiška—su skandinavų kaimo univer- sitetais. Kapit. Brazulevičius darė pranešimą apie Ka- rių Klūbus, kurie didesniuse miestuose jau įrengti kiti bus rengiami. Nutarta prašyt Lit. Skyriaus paruo- šti bendras karių klūbo įrengimo taisykles. Kalbant apie Karių Klūbą suvažiavimas nutarė išreikšti pagei- davimą, kad visuose karių susirinkimuose (Klūbuose vakarėliuose ir t. t.) būtų uždraustas svaigina mųjų gėrimų pardavinėjimas ir vartojimas.

Vyr. leit. Urbšys darė pranešimą apie paskaitų ir knygynų kar. įrengimą; kapit. Brazulevičius—apie te- atrą kariuomenėje. Čia buvo pabrėžta, kad daugelis artistų mėgėjų imasi vaidinti dalykų, kurių nepagalį suvaidinti, tik sudarko juos, ir tuo pažemina teetro meną ir žiūrėtojus greičiau atgrasina nuo teatro, ne- gu patraukia. Todel patartina, prieš valdinsiant geriau įvertinti savo pajėgas ir nesimti tokių dalykų, kurių scenose be tam tikrų prietaisų artistai mėgėjai negalį suvaidinti. Sąrašą lengvesniu dalykėlių, tinkančių ka-

*) Pranešimus, paskaitų turinį ir visas smulkesnes žinias šis suvažiavimo darbuotės ras skaitytojai kitame «Kario» nu-ryje. Tur atspausdinsime išsisa suvažiavimo protokola.

relvių scenai apsiėmė paruošti Kauno Karių Klūbo valdyba.

Šalia teatro—gera kareiviams pramoga kinematografas. Buvo manoma įsitaisyti važiuojamąjį kinematografo aparatą, bet kadangi tai šiuo tarpu neįvykdoma, tai bus stengiamasi įsigyti būrtų lempų, kurios bent kiek pavaduotų kinematografa.

Suvažiavimas balgėsi p. Ciurlionienės paskaita—Patriotizmas. Gerb. velkėja karštai ir jautriai išvystė mintis, kaip gyvoji lietuvių tautos dvasia tvirta praeityje, kaip ji, atbundant lietuvių tautai, reiškesi mūsų garsių rašytojų kuriniuose ir dabar gyvai reišksias Karių pašventime dėl Tėvynės.

P.

Palangos šventė.

1921 m. Kovo mėn. 31 d.

Mūsų visuomenė nekantriai laukė komisijos sprendimo su latviais nustatyti sprendimo. Galop paskutinėmis kovo mėn. dienomis arbitro prof. Simpsono sprendimu. Palangos kraštas buvo gražintas Lietuvai. Nors gal bendras sienų klausimo išrišimas ne visai patenkino visuomenę, bet pasklydus gandams, kad Palange mūsų, kauniečių veldai nušvito. Visi džiaugėsi, nes jautė, kad atgavome tautos šventyklą. Birutės Vytauto motinos buveinę, atgavome tai, kas amžiais buvo mūsų ir kas norima buvo iš mūsų išplėsti.

Ši nepaprastą mūsų valstybės gyvenimo įvykį reikalinga buvo paminėti ypatingomis iškilmėmis.

Tai kovo 30 d. 20 val. specialiu traukiniu vyksta Palangos atvaduojamąjį kraštą sveikinti Steigiamojo Seimo Vice-Pirmininkas D-ras Staugaitis, Ministerių Kabineto atstovas—Vidaus Reikalų Ministeris p. Skiplitis, Krašto Apsaugos Ministeris pulk. leit. Žukas, komisija su latviais sienoms išspręsti pilname sąstata su pirmininku p. Smetona, priešakyje Geležinkelių Direktorius p. Grinkevičius, Vyriausiojo Lietuvos Gynimo Komiteto pirmininkas p. Sleževičius, Krikščionių demokratų bloko atstovai, Valstiečių sąjungos ir socialistų liaudininkų frakcijų atstovai, Social-demokratų frakcijos atstovai, Moterų Globos Komiteto, Šaulių Sąjungos atstovai, menininkai, literatai, visuomenės veikėjai, laikraščių korespondentai ir t.t.

Kovo 31 d. 9 val. traukinys atvyko į Krėtingą. Čia jis buvo iškilmingai sutiktas didelės žmonių minios, pasipuošusius tautinėmis vėliavomis, ir organizacijų: „Pavasario“, Šaulių Sąjungos, Kooperacijos B-vės, Moterų Draugijos, Bitininkų dr., Krėtingos progimnazijos ir kitų atėjusių su savo vėliavomis, tam tikrais plakatais bei vainikais.

Kadangi iš sutarties, mūsų valdžios atstovams buvo galima peržengti buvusią šioje srityje latvių-lietuvių sieną tik 12 val. dienos, tai 11^{1/2} val. iš Krėtingos atstovai automobiliais įšvyko sienos link.

Kariuomenė, manifestantai, mokyklų mokiniai kas pesti, kas važiuoti, traukė vieškeliu Palangon.

Puikus buvo reginys, kokis retai kam teks matyti. Nors putė smarkus jūrų vėjas, bet ūpas visų buvo pakilęs.

Lygiai 12 val. visi atvyko prie sienos, kur buvo pastatyti iškilmingi vartai, papuošti žaliuomynais su parašu: „Sveiki broliai“.

Kariuomenė išsirikiavo. D-ras Staugaitis pasveikino kariuomenę ir priėjo prie vartų, kur turėjo laukti latvių valdžios atstovai. Bet atstovų nebuvo. Mus sutiko palangiečių atstovas, kuris sveikino mus, kaip seniai laukiamus tikrus šalies šeimėninkus. Palangiečiams širėjo latvių okupacija ir jie dabar laimingi susilaukė savųjų. Jam atsakė D-ras Staugaitis. Šis pabrėžė, kad

jau panaikinta ta siena, kuri skyrė Palangos žemaitį—nuo savo motinos Lietuvos ir niekas nebegalės perskirti kartą susijungusių brolių žemaičių ir aukštaičių. P. M. Yčas įteikė Palangos Valdybos atstovui didelę trispalvę vėliavą, kuri nuo šio momento amžinai plėvėsuos ant Birutės kalno. Po to kariuomenė peržengė sieną su dainomis ir muzika.

Pakeliui buvo parengti antrieji, o prie pat Palangos tretieji iškilmingi vartai.

Palangos gyventojai, nors ir latvių valdžios trukdomi rengti iškilmės, nepaprastai širdingai džiaugsmingai ir gražiai sutiko mūsų kariuomenę ir vyriausybės atstovus. Didžiulės žmonių minios su daugybe vėliavų ir vellavėlių, žaliuomynais ir gelėmis barstomi, buvo sutikti mūsų atstovai ir kariuomenė. Džiaugsmas visų neapasakomas.

Puikiai išpuoštoji bažnytėlė buvo atlaikytos dėkotojimo pamaldos.

Po pamaldų valdžios atstovai, minia ir kariuomenė su dainomis traukė atlankyti mūsų tautos šventyklą—Birutės kalno. Gatvės papuoštos, visur vėliavėlės, vainikai. Pušyne vaizdas mainosi. Kai kur matyti buvusios kadai pulkios „vilos“ dabar įvairūs okupantų—vokiečių, latvių, sunaikintos, pušys paslaptinai ošė, o ten už kalno girdėjosi garsus sujudusios nuo smarkaus vėjo jūros ūzimas.

Minia apgulė kalną. Kariuomenė išsirikiavo pakalnėje. Birutės kopitėlėje buvo atlaikytos trumpos pamaldos. Po pamaldų aukštai kalne sustojo mūsų valdžios atstovai ir kiti žymūs visuomenės veikėjai.

Pirmasis prabilo Steigiamojo Seimo Vice-Pirmininkas D-ras Staugaitis, reikšdamas didelio džiaugsmo kad po didelių vargų Palanga galop grįžo prie Lietuvos. Dabar brėkšta Palangos kraštui naujos perspektyvos. Kaip ekonominei taip ir kultūriniai kraštas pradės kilti, nes jam bus lemta tapti svarbiausiuoju Lietuvos uostu, kurio pagalba Lietuva susiriš su visu pasauliu.

Tat tegyvuoja Lietuva susilaukusi Palangos, sušuko gerb. Vice-pirmininkas. Minia sušuko—valio. Orkestras miniai pritariant griežia Tautos imną. Toliau kalba Vidaus Reikalų Ministeris p. Skiplitis, kuris sveikina palangiečius Ministerių Kabineto vardu ir linki Palangai geros ateities. Ateidami Palangon, kaip tikri šeimėninkai, mes nešame jums ir savo tvarką. Mūsų įstatymais visi piliečiai lygūs ar tai lietuviai, ar žydai, ar lenkai ir niekas iš čia esamųjų tautų nebus nukriausti, bet galės sau laisvai naudotis visomis Lietuvos piliečių teisėmis. Palangai, grįžus prie Lietuvos, atsidaro nauji keliai. Čia manoma taisyti uostas, čia bus pailsio vieta mūsų visuomenės veikėjams, pavar-gusiem nuo sunkaus valstybės kūrimo darbo. Tat valio palangiečiai.

Komisijos sienoms nustatyti pirmininkas p. A. Smetona trumpai atpasakoje kokiose sąlygose prisiejo komisijai darbuotis ir kaip sunku buvo išgauti Palangą. Sveikina palangiečius susijungusius su Lietuva ir reiškia jiems geriausių linkėjimų.

Krašto Apsaugos Ministeris pulk. leit. Žukas sveikina žemačius—palangiečius susilaukusius aukštaičių, ne kaip okupantų, bet kaip tikrų savo brolių tikrų šalies šeimėninkų, ir tiki, kad palangiečiai jau nebekentės daugiau svetimųjų okupacijos.

Atvykęs iš Mažosios Lietuvos dalyvauti palangiečių šventėje Klaipėdos krašto delegacijos vadas p. Brožaitis, reiškia džiaugsmo šioje susijungimo Palangos su Lietuva dienoje ir tiki, kad greitu laiku ir Mažoji Lietuva, kaip šiandien Palanga, galės švesti susijungimo su Lietuva šventę. Tat valio Lietuva su Vilnium, Klaipėda ir Kaunu.

Minia smarkiai susuko, vilio, Orkestros—minia pritariant groja imna, o Birutės kalno pakalnė pajūry pasigirdo smarkus ir perkūnas trenksmas—tai sugaudė patrankos pagerbti ant Birutės kalno trispalvės vėlavos pakilimui, Minia krūptelėjo, Salvės sekė vieną paskui kita. Nepratusiems darė didelio įspūdis.

Paskutinis kalbėjo kun. Kasperavičius sveikindamas atvykusius palangiečių vardu.

Baigus jam kalbėti jaunimo būrys užtraukė dainą, iš jų tarpo išėjo trys tautiniai rūbais pasipuošusios mergaitės ir įteikė gėlių buketus St. Seimo Vice-Pirmininkui D-ruį Staugaičiui, Krašto Apsaugos Ministeriui pulk. leit. Žukui ir Komisijos sienoms nustatytį Pirmininkui p. Smetonai.

Paskui visi ėjo žiūrėti kariuomenės parodos.

Puikiai atrodė mūsų kariuomenė Palangiečiai gėrėjosi žiūrėdami į mūsų raitelius, pėstininkus ir artileriją, „Tai bent žirgai! O vyrail Ot vyrail..“ girdėjos palangiečių tarpe.

Pasibaigus iškilmingajai kariuomenės eisenai minia ir svečiai išsiskirstė kas sau: vienai jūros žiūrėti, kiti kalno, tretį miestelio, vasarnamių ir t.t. Daugelis svečių automobiliais išvažiavo žiūrėti būsimosios uosto šventosios ūpės žlotyje.

Vakare buvo surengtas svečiams pokylis, o atvykusio iš Mazosios Lietuvos dideliu būriu jaunimo su savo puikiai išlavintu dainininkų choru, Palangos atšdavimo šventės pagerbti, buvo surengtas vakarėlis, į kurį atsilankė daugybė svečių.

Naktį 2 1/2 val. traukinys išvyko iš Kretingos Kaunan. Aks.

Karių pensijų klausimu.

(Tęsinys.)

IV.

Pensijų ir pašalpų didumas karių šeimynoms

Jei gavusis pensija arba ją išstarnaves numirs, ta pensija tenka jo šeimynai šiais pagrindais; žmona arba vienas tikras našlaitis turi teisės gauti 50 nuoš. tėvo pensijos, greta žmonos arba greta tikrojo našlaitėlo likęs kiekvienas sekantis vaikas gauna po 25 nuoš. tėvo algos, bet bendroje sumoje visa šeimyna gauna ne daugiau pilnos tėvo pensijos. Atsitikimuose, kuomet šeimynos galva nukautas arba mirė tarnyboje nuo žaizdų ir pakenkimų, tai šeimynai skiriama pensija iš lentelės Nr. 2 šiuo būdu skaičiuojant: imama pagrindinės algos procentas iš 2 grafos ir didinama puse pridedamojo algos procento; gautasis procentas (suma procentu) skaitoma iš algos iš paskutinės vietos ir laipsnio. P a v y z d ž i u i: Asmens, kuris žuvo išstarnaves 12 metų, žmona ir 3 vaikai gaus pensijos: 26 nuoš. + 14 nuoš. = 40 nuoš. algos.

Jeigu karys mirė apskrėtes eldamas tarnybos pareigas arba pareigų pildymo dėliai šiltine, cholera, maru, gyvulių maru, kraujo puvingumu ir kitomis apkrečiamomis ligomis, o taipgi per tarnybinius mokumuosius skraidymus, paminėtųjų asmenų šeimynos gauna pilną pensiją su 4 grafos lentelės Nr. 2, skaitant algą iš paskutinės vietos ir laipsnio.

Kario šeimyna turi teisės pensiją gauti ir tuo atveju, jeigu šeimynos galva mirė tikroje tarnyboje neišstarnaves 20 metų, bet nekliaudingai išstarnaves ne mažiau 10 metų (žiūrėk pradžioje straipsnio I punktą „b“); šiuose atsitikimuose pensijos didumas nustatomas 2 grafos (pagrindinis algos nuoš.) lentelės Nr. 2, skaitant algos nuoš. iš paskutinės vietos ir laipsnio. P a v y z d ž i u i: asmens, mirusio išstarnaves 15 metų,

žmona ir 1 vaikas gaus pensijos 26/100 ir 25 nuoš. t. y. 26 25 nuoš. algos,—

Karių šeimynos, kurios neturi teisės pensijai, t. y. jeigu šeimynos galva mirė nekliaudingai išstarnaves mažiau 10 metų (žiūrėk I šio straipsnio dalį punktą „b“) turi teisės gauti vienlaikinę pašalpą didumo: jei karys (šeimynos galva) turįs šeimyną, sudėtą iš žmonos su vienu ar daugiau vaikų, išstarnavo penkis ir mažiau metų, tai jo šeimyna gauna pašalpą pusmečio didumo jō gautos mirimo dienoje algos; bevaikė žmona, arba vienas našlaitis—3-jų mėnesių mirusio algą. Išstarnaves daugiau 5 metų iki 10 metų—nurodytos pašalpos dū kartu didinamos.

Be to, Krašto Apsaugos Ministeriui leidžiama dingusiųjų be žinios karių šeimynoms skirti mėnesinės pašalpos pensijų didumo, kurios joms būtų duodamos tuo atveju, jeigu tie kariai būtų mirę, iki rasiant dingusius arba pripažinanti jų žmonas našlėmis. Įgijusiems teisę pensiją gauti, toji pensija, kaip kariams, taip jiems mirus jų šeimynoms (žmonai, tėvams) duodama iki gyvos galvos. Ištekėjus žmonai už kito vyro—pensijos išdavimas jai sulaikomas. Vaikams pensijos duodama: sunums iki 17 metų, o dukterims iki išeinant už vyro arba neilgiau 21 metų.

V.

Pensijos davimo sustabdymas.

Įstatymo projekte numatoma eilė svarbesnių ir smulkesnių atsitikimų, kuomet pensijos davimas sustabdomas. Čia paminėsiu svarbesnius atsitikimus, būtent: 1) pensininkui mirus, 2) išnaujo įstojus tarnybon, 3) nusikaltus prieš kai kuriuos įstatymus, atmančius nuo nusizengusiojo kai kurias teises ir privilegijas, 4) įstojus į vienuolyną, 5) išėjus už vyro, 6) įstojus į mokslo įstaigą valdžios laikymu ir t. t.

VI.

Invalidų namai.

Suželstiems kariams—invalidams, kurie neturi šeimynos, šiame įstatymo projekte numatoma, taip vadinamų, namų invalidams steigimas, kur jie gautų būta, rūbus, maistą, ir gydymo Valstybės lėšomis. Pa- tekę į invalidų namus, nustoja teisės gaut pensiją.

Iš to, kas aukščiau pasakyta, matyti, kad tas įstatymo projektas gana platus ir teisingas. Ištikrųjų jis yra sudėtas iš 72 straipsnių ir apima visokius karo tarnystės atsitikimus. Kiek man žinoma, tai jį ruošiant pasinaudotas rusų ir prancūzu karių pensijų įstatais. Bet čia netenka kritikuoti tai, kiek tiksliai su- naudoti minėti įstatai.

Karių pensijų įstatymo reikalas taipgi visiems yra aiškus, ypač jis aiškus ir pasakysiu, opus kariams.

Belieka pažvelgti į tai, kiek paruoštasis įstatymo projektas, deja „jau patiektas Ministerių Kabinetai svarstyti atatinka mūsų gyvenimo sąlygoms ir reikalavimams. Iš šio įstatymo kariams, gaunantiems iš valdžios atlyginimą už tarnystę pinigais, pensija išskaičiuojama tam tikrais nuošimčiais (Lentelės Nr. Nr. 1 ir 2 nuo algos, atsižvelgiant į pratarnautą laiką ir darbingumo nustojimą. Mano nuomone, būtų tiksliau ir šiai karių rūšiai, kaip kad kariams, gaunantiems vieton piniginio atlyginimo už tarnystę, laikina natūra—pensiją išskaičiuoti nuošimčiais nuo pragyvenimo, minimumo atsižvelgiant į išstarnautą laiką, darbingumo nustojimą ir į tai, kokioje vietoje bei kokiam laipsnyje buvo karys tuo laiku, kai išstojė iš tarnystės. Ir štai dėl ko.—Dabartinis gyvenimas yra toks nenormalis ir tiek nepastovus, kad šiandien

sunku nustatyti ilgesniam laikui kariams algas, nuo kurių galima būtų imti nuošimčius išskaičiuoti pensijos didumui, nemanant, kad praėjus vieniems — kitiems metams, tas klausimas netektų išnaujo peržiūrėti. Kylant pinigų kursui, beabejo, karių pensijos pasidarytų persunkiomis valstybės išdui. Priešingai atsitiktų puolant pinigų vertei. Tuomet karių pensijos, paliginus jos su pragyvenimo brangumu, pasidarytų permažos ir visi, gaunantieji iš valdžios pensiją, atsidurtų sunkoje padėtyje ir valstybės nuskriausti. Jei pensijos išskaičiavimui būtų paimtas pagrindinis pragyvenimo minimumo (existenz—minimum) norma, periodiniai nustatoma valdžios atsižvelgiant į pragyvenimo brangumą, tai gaunančiųjų pensijas aprūpinimas tuo pačiu būdu pritaikomas gyvenimo sąlygoms. Tuomet niekas gaunančių pensiją neturėtų progos nusiskusti, kad juos Valstybė pamiršo.

Be šio, sakyčiau, pamatinio principo, minėtame įstatymo projekte yra nemaža ir kitokių trūkumų bei netobulumų. Žinoma, jų visų čia neminėsiu, bet į kai kuriuos visgi pravartų atkreipti daugiau dėmesio. Šiuo skaitau reikalingu atkreipti gerbiamojo skaitytojo mintį į šiuos du dalykus.

Įstatymo projekto §§ 8 ir 9 laikas ištarnautas rusų kariuomenėje iki lapkričio m. 1 d. 1917 metų skaitomas: tiems, kurie įstojo į mūsų kariuomenę, kovojant jai dėl Lietuvos Nepriklausomybės, be jokių sąlygų, apribojamo; tiems gi, kurie įstos, kuomet toji kova bus pasibaigusi—tik ištarnavus mūsų kariuomenėje ne mažiau 3 metų.

Jau nekalbant apie neaiškumą žodžių „kovojant jai dėl Lietuvos Nepriklausomybės“ ir „minėtai kovai pasibaigus“, kurie tiems paragrafams duoda reikšmės „be galio ir pradžios“—pas daugelį gal kils abejonė, ar §§ 8 ir 9 yra priimtini ir ar galima tarnystės laiką, pašvestą svetimos šalies naudai, skaityti į pensijai ištarnauti paskirtą laiką mūsų valstybėje? Žiūrint į pastatytą klausimą iš principinio atžvilgio, gali būti tik vienas atsakymas—nei formaliai svarstant šį klausimą prieitume prie išvados, kad tarnavusiems kitose kariuomenėse arba ten ištarnavusiems pensijai įgyti paskirtą laiką, turėtų pilnai arba dalinai apmokėti pensiją tos valstybės kieno kariuomenėje tie asmenys tarnavo. Bet aš nenoriu būti formalistas. Man rūpi pritraukti į mūsų kariuomenę daugiau patyrusių karo srity pajėgų. Todel manau, kad tarnaujantiems mūsų kariuomenėje kariams (anksčiau tarnavusiems rusų armijoje), tuo pačiu aktyviai padėjusiems iškovoti Lietuvai Laisvę bei Nepriklausomybę, reikėtų įskaityti pensijai gauti ir tą laiką, kurį jie ištarnavo rusų kariuomenėje iki lapkričio mėn. 1 d. 1917 m. bet su sąlyga, jei tokie asmenys bus ištarnavę mūsų kariuomenėje ne mažiau 3 metų; o tiems iš minėtų karių, kurie įstotų į mūsų kariuomenę, kuomet Lietuvoje jau bus valdžios paskelbtas taikos metas, toji sąlyga turėtų būti dar didesnė, manyčiau, kad tokiems laikas ištarnautas rusų kariuomenėje tuomet tik galima būtų skaityti, kai jie ištarnaus Lietuvos kariuomenės eilėsi nemažiau 5 metų.

Jei priimtume §§ 8 ir 9 tokiais, kaip jie parašyti įstatymo projekte, tai išeitų, kad kiekvienam kariui, kuris, kaip tai sakoma, tik „pirštus tepridėjo“ prie bendro mūsų šalies nepriklausomybei iškovoti darbo, būtų užskaitytos pensijos ištarnavimas visas rusų armijoje ištarnautas laikas iki lapkričio mėn. 1 d. 1917 m., neatsižvelgiant į tai, kaip ilgai tas karys tarnavo mūsų kariuomenėje, arba, teisingiau pasakius, kiek jis šitikrųjų pasidarbavo Lietuvos naudai. Juk pas mus buvo ir tokių karių, kurie tik keletą dienų tepabuvo mūsų kariuomenėje—ar tokiam irgi turėtų būti užskaitytas ištarnautasis rusų kariuomenėje laikas? Atkreiptu, kad ne.

Antra į ką aš dar norėjau kreipti gerbiamojo skaitytojo dėmesį, tai pensijos nustatymas kariams ir kitiems kariams, kurie gauna laikiną natūrą.

§ 41 įstatymo projekto pasakyta, kad tokiems kariams, nustojušiemis darbingumo nuo gautų karo metu žaizdų ir kontuzijų, pensija nustatoma imant atitinkamus darbingumo nustojimui nuošimčius nuo pusės pragyvenimui minimumo viename žmogui (mano pabraukta—Majoras Skirpa) ir atsižvelgiama į šeimynos skaičių. Man nesuprantama, kodėl šios rūšies kariams pensija išskaičiuojama imant nuošimčius nuo pusės pragyvenimui minimumo normos, o ne nuo visos. Manau, kad kiekvienam pasirodys keistoka, kad pragyvenimui minimumo norma vienam žmogui pripažįstama, o kai reikia skirti pensiją, tai imama tik jos pusė. Lyg kad nustojęs sveikatos karys, kuris savarankiškai nebegali sau užsidirbti duonos, per pusę mažiau būtų reikalingas iš šių pragyventi.

Prie šio turiu dar ir tai pastebėti, kad įstatymo projekte visai nieko nepasakyta apie pensijas gaunančioms natūrai, kariams nustojušiemis darbingumo taikos metu einant tarnystės pareigas arba jų pildymo deliai. Nors kalbama apie taikos metą, bet jį ir taikos metu gali būti visokių nelaimingų atsitikimų pildant tarnystės pareigas.

Baigdamas skaitau reikalingu dar kartą priminti, kad pradžioje šio straipsnio paduotas įstatymo projektas yra tebesvarstomas ir galima manyti, kad dar gerokai pasikeis, kol praeis per visas įstatymų leidimo įstaigas, bet jau vienas tas faktas, kad toks įstatymas paruoštas ir svarstomas daugelį karių nudžiugins ir nevienam bekovojant dėl Tėvynės Lietuvos laisvės nustojušiam sveikatos ir darbingumo nušluostys ašaras. Lieka tikėtis, kad tas, taip senai karių laukiamas ir pageldaujamas įstatymas greičiau būtų valdžios išleistas ir įkūnytas gyveniman.

Majoras Skirpa.

Vokiečiai ir jų gudrybės.

(11 Nr. tęsinys).

Labai įdomu pažinti kaip buvo atstatyta vokiečių armija. Visur matyti Vokiečių noras apeiti taikos sutarties sąlygas. Buvusioji imperialistinė armija remėsi labiausiai privaloma karo tarnyba. Pralaimėjus karą to nebegalėjo būti. Vokiečiai žinojo, kad santarvininkai leis jai turėti tik savanorių armiją. Tas Santarvės nutarimas pareikštas 1919 m. birželio 28 d. sąlygose 173 taisyklėje šiais žodžiais:

— Privaloma karo tarnyba Vokietijoje panaikinama.

— Vokiečių armija bus sudaryta ir surinkta tik iš savanorių.

Be to 1918 metų pabaigoje imperialistinė armija buvo dezorganizuota. Drausmė, buvusi karo metu, nusilpo. Likusios dalys buvo taip neištikimos, jog valdžia bijojo, kad jos negalės nuraminti sukilimų, kurie prasidėjo 1919 m. valstybėje.

Todel 1919 m. kovo 6 d. buvo įsteigta laikina kariuomenė „Reichswehr“, sudėta vien tik iš savanorių.

Surinkta ji buvo iš sveikliausių buvusios imperialistinės armijos elementų. Taip nutarus, rodos, reikėjo paleisti likusioji armija. Nors tai atitiktų sutarčiai, bet jie būtų turėję per maža pajėgų, tuo labiau, kad dešiniųjų spauda ligi 1920 m. manė, kad su karo pajėga galės spirtis prieš prancūzų reikalavimus. O tam bu-

vo reikalinga pajėga, ypač palaikyti organizacijai, kad sustiprinus ir padidinus naują armiją.

Ir vokiečiai visomis pajėgomis stengėsi tęsti demobilizacijos laiką ir tuo naudodamiesi didino naują kariuomenę—Reichswehr.

1919 metų rugpiūčio mėnesį senojoje armijoje dar buvo 120,000 žmonių, spalio mėn.—90,000 ir 50,000—1920 m. vasario mėn.

Nuo 1918 m. birželio 28, kai buvo pasirašyta sutartis, ligi 1920 m. kovo 31 d. vokiečiai žinojo, kad jie turėjo sumažinti savo armiją ligi 100,000 maximum.

Ir nors vokiečiai būk tai stengėsi vykdyti visas sąlygas, kuo paaiškinti Reichswehro skaičiaus didėjimą? 1919 m. liepos mėnesį—300,000, lapkričio m.—320,000 ir 1920 m. vasario mėn.—370,000.

Be to, armijai padidinti jie 1919 m. padėjo sudaryti Lietuvoje ir Latvijoje savanorių vokiečių korpusus. Toji kariuomenė buvo Santarvės kontroliuojama. Jos skaičius buvo 1919 m. rugpiūčio mėn.—20,000, o lapkričio mėn.—50,000.

Suvokti, kiek buvo vokiečių armijos nuo 1919—1920 m. galima skaitant buvusios armijos likučius, Reichswehrą ir tuos korpusus—tai visa sudaro bendrą sumą 450,000—1919 m. rugpiūčio mėn. 460,000—1919 m. spalio mėn. ir 480,000—1920 m. vasario m.

Nuo 1920 m. sausio 10 d. sutartis įgyja galios 160 punktas liepia, kad kovo 21 d. armijos nebūtų daugiau kaip 100,000. Sausio mėn. valdžia praneša negalinti įvykdyti šitos sąlygos. Ji teisinasi tuo, kad sutartis, pasirašyta birželio 28 d., buvo Santarvės vėliai ratifikuota. Jie prašo atidėti, bet užmiršta, kad čia kalta jų politika.

Aukščiausioji taryba priima šią paaiškinimą ir atideda. Vokiečių armija turi būti nedidesnė kaip 200,000 žm. 1920 m. balandžio 10 d. ir 100,000—liepos 10 d. Lloyd George tai pranešė vasario 18 d. vokiečiams. Tai buvo pirmas nusileidimas ir davė vokiečiams teisės ir vilties tikėtis daugiau. 1920 m. liepos 10 d. be jokių pasiaiškinimų armijos buvo daugiau kaip 100,000 žm. Nieko prieš tai nebuvo padaryta.

1921 m. pradžioje kontrolės komisijos dėka armija buvo sumažinta ligi „maždaug“ 100,000.

Sakau „maždaug“, nes, kaip pabaigoje bus matyti, oficerių skaičius daug didesnis, negu paskirta.

„Maždaug“ dar ir todėl, kad drauge su leista armija iš 100,000 žmonių, sudėta iš Reichswehro, susidarė kita gana galinga armija. Tai yra senoji Sicherpolizei. Šių rezervų dalis jau apginkluota ir suformuota—tai Einwohnerwehr. Aš jau minėjau Orgesch, tai yra Ešericho organizacija, kuri darbuojasi mobilizacijai padaryti. Aš noriu parodyti, kaip šita organizacija gresia bendrai Europos taikai ir priešinga Versalės sutarčiai. Tik ką žvilgtelėjus į esamąjį Reichswehrą galima pastebėti štai ką:

1. Vokiečiai teorijoje nebeatstatė savo Generalio Štabo, bet prie karo ministerijos yra daugiau kaip 1000 oficerių, tai yra tiek, kiek buvo ligi 1914 metų Prusų, Bavarių, Saksų ir Vurtembergo ministerijose drauge. Ministerijoje tarnauja daug generalio štabo oficerių, pradedant generolu von Sekt, paskutiniu imperijos generalio štabo viršininku, kuris užima tą pačią vietą ir Reichswehre. Nors sutarties 160 p. 3 § sakoma: oficerių personalas armijoje ir visose ministerijose neturi būti didesnis kaip 300 žmonių.

2. Divizijų skaičius, rodos, atitinka Versalės sutartį, bet rinktinė ryšiui palaikyti daug didesnė, negu paskirta.

Taip sutartyje buvo suprantama divizijai rinktinė iš 12 oficerių ir 300 kareivių—nedaugiau. Vokiečių armijoje visur du kart tiek ir radiotelegrafas.

Divizionų parkai ir gurguolės sudėtos iš 39 oficerių ir 1,000 žmonių, tuo tarpu kai sutartyje kalbama apie 14 oficerių ir maximum 800 žmonių.

Inženerijos batalione yra geležinkelių kuopa, tai yra tai, kas draudžiama sutartimi.

Kiekvienas bataliono štabas, kiekviena baterija turi radio priėmėjų.

Kiekviename artilerijos pulke yra meteorologijos ir geodezijos stotys.

3. Sutartis nurodo oficerių skaičių — nedaugiau kaip 4000 žmonių skaitant ir generalio štabo tarnautojus (160 žm. 1 §).

Vokiečiai apėjo šią nutarimą. Daug oficerių tarnauja prie kitų ministerijų, ir ten tarnaudami yra kaip ir civiliai.

4. Tokiu būdu jie turi atsargos oficerių kadra, nors tai draudžiama 179 p., bet šitie kadrai dar galingesni, kaip prieš karą.

Vokiečių kadruose labai daug vyresniųjų oficerių (dviem kapitonam — majoras, kapitonas dviem leitenantam arba vyresniesiems leitenantam). Tai nenormalis santykis. Tai dar vienas įrodymas, kad Vokietija nenustoja rengusi rezervus.

5. Napoleonas po Jenos paskyrė Prusams maximum armijos. Bet jie mokėjo tai apėiti. Jie po vėliavomis niekad nelaide kariuomenės daugiau kaip paskirta. Bet jie įvedė kuone privalomą karo išlavinimą taip, kad būtų pasirengę. Atsitikus mobilizacijai dauguma buvo susipažinus su karo tarnyba.

Tam neleisti dabar Versalės sutartyje griebtasi priemonių prieš tai, bet žinoma ir tai vokiečiai apėjo.

Galima be galo skaityti faktas, rodančius kad Vokiečiai vengia sąlygų ir iš visko aišku viena—ji neatsisako nuo minties apie karą. Ji palaiko kariuomenės tinkamą karui.

(B. d.)

Girtuokliavimas ir Veneros ligos Anglų Kariuomenėje.

Šiuo savo rašiniu aš nebeaiškinsiu kaip žaling girtuokliavimas ir Venerinės ligos kariuomenėje, nes jau buvo aiškinta ir peraiškinta ir visiems sveiko proto vyrams gerai žinoma.

Aš čion tik parašysiu kokių priemonių griebtasi prašalinti tuos du nepakenčiamus dalykus anglų armijoje. Kadangi bekovoiant šis tas pasiekta, nes sumažinta girtuokliavimas ir Veneros ligos prieš pabaigą karo iki minimum.

Kaip jau žinoma, sveika anglų tauta (negalimai sakyti kad visai sveika, bet sveikesnė už kitas didžiąsias Europos tautas) pasiuntė savo sūnus į Belgiją bei Prancūziją kariauti su vokiečiais. Kareiviai atsidūrę svetimoje šalyje buvo su džiaugsmu sutinkami svetimtaučių ir vaišinami kaip talkininkai. Žinoma, kad kareivis begirtuokliaudamas įsimano ir su merginoms pažaisti, bet kad tos mėgstančios su kareiviais žaisti merginos daugiausia užsikrėtusios Veneros ligoms, žinoma nieko nuostabaus, nes tai Prancūzų paprastos ligos. Na ir žinoma prie tokių aplinkybių, tais laikais dar maža būdama (apie 500,000) anglų armija gana gausiai užsikrėtė Veneros ligomis. Užsikrėtusių skaičius pradėjo kasdieną labai sparčiai augti (mat būna užsikrėtimų ir nuo kareivių, kurie slepia savo ligą), taip kad visi armijos gydytojai pradėjo raportuoti aukštajai vadovybei apie gresiantį armijai pavojų iš prižadėtos Veneros ligų, ir ragino griebtis atšresnių priemonių kovai su joms, išskaičiuodami, kad toliau

proporcija ir toliau eis užsikrėtimas, tai per 18 mėnesių užsikrės visa tą syk buvusi maža anglų armija.

Kaip jau buvo aukščiau minėta daugumos užsikrėtimų priežastis buvo kariškių girtuokliavimas. Kas nežino, kad karys gavęs laisvą valandėlę pasitraukti iš kautynių lauko, ieško sau visokių pasilinksminimų, kad nors laikinai užmiršus mirties pavojų ir sykiu visus vargus ir bėdas, na ir būdavo traukia tuojau artimiausian miestelį ir gavęs pigiai nusipirkti vyno (Prancūzuose 1914–15 m. balto vyno litras kainavo 1 franką) ieško dar pigesnių merginų pasilinksminimui, ir dovanoms nuo jų gauna vienos ar kitos rūšies Veneros ligų, nuo kurių nėra lengva atsikratyti ir tais laikais pačią armiją, kuri dar buvo silpna, daugiau pradėjo retinti Veneros ligos, negu vokiečių kulkos. Kas jau žinoma privertė aukštąją vadovybę griebtis aštriausių priemonių kovai su panašiais apsireiškimais.

Reikia atsiminti, kad anglai žmonės šaltai protauja ir visur kur gana praktingi, tuojau ir tai kovai surado geresnių priemonių, negu vien tik gydytojų aiškinimai ir kunigų pamokslai.

Nepašalindami, žinoma, nė tų, pridėjo dar 2 punktų prie drausmės statuto vien tik kovai su minėtomis ligomis ir tai praktikoje davė geriausių vaisių.

Nuo 1914 m. rugpjūčio mėn. iki 1919 m. gegužės mėn. mano tarnavimo laiku anglų armija išaugo nuo 500,000 iki 8,000,000 vyrų po ginklu, o Veneros ligoms sergančių skaičius buvo mažesnis negu 1915 m. Reiškia, kad pavartotosios kovos priemonės visiškai sulaikė besiplatinančias Veneros ligas.

Dabar kaip kovota?

1) buvo rengiamos visur armijos gydytojų paskaitos apie Veneros ligų žalingumą, aiškinama jų apsireišimo žymės ir vaisiai, prie ko jos priveda, kaip jos sugriauna žmogaus organizmą, kaip jos žalingos ne tik sergančiam, bet ir visai šeimynai ir, pagaliau, visai tautai. Tokios paskaitos buvo rengiamos visose dalyse ir jose turėdavo visi susirinkti, kad nė vienas negalėtų pasiteisinti nežinojimu.

2) Darydavo savaitinius visų kareivių apžiūrėjimus, prie blogiausia trukdančių aplinkybių tik per dvi savaites sykį ir pažymėdavo kareivio užrašų knygučių, kad tada ir tada apžiūrėtas.

3) Armijos kapelionai pašvėsdavo visus savo pamokslus mokydami kareivius doros ir bauginami nelaimėmis ne tik jiems, jų šeimynoms, bet ir visai tautai, nes jas gali parnešti kareiviai užsikrėtę Veneros ligomis.

Toliau drausmės priedas.

Kadangi, kaip jau minėjau, girtuokliavimas būna dažnai priežastis visokių ligų, o dar labiau Veneros, (mat negirtas kareivis nemyli paleistuvų) ir girtuokliaudamas žmogus nupuola dora tai visu pirmu buvo griebtasi priemonių bausti už girtuokliavimą.

Angluose kareiviai už girtuokliavimą buvo ir pirmiau baudžiami, bet kareiviams esantiems svetimoje šalyje ir karo zonoje, buvo įvesta tokia bausmė:

Suimtas girtas karo zonoje buvo baudžiamas 50 dienų lauko bausmės Nr. 1*), už pakartotą nusižengimą 100 dienų tos pačios bausmės, 3-čią sykį—mirtimi. Suimtas už karo zonos—1 mėnesiui karinio kalėjimo, už pakartotą 2 mėn., už 3-čią sykį 1 metams sunkių darbų ir išmešti iš kariuomenės.

Atlikusiems bausmę už girtuokliavimą, kurie dar buvo paliekami kariuomenėje, į tarnybos lapą buvo įrašoma raudona raidė „D“ (Drunkhard—Girtuoklis) ir žinoma ar paaukštinant laipsnyje, ar kokias dova-

nas suteikiant buvo atsizūrima į tą raudoną „D“; ar šlaip ar taip kareiviai jos nemėgdavo.

Kareivis gi užsikrėtęs Veneros liga ir nepasiaiškines pateisinančiai arba slėpęs ją buvo suimamas, išvežamas į tam tikrą ligoninę, kur visi venerikai būdavo gydomi kaip kalėjime, neprileidžiant jokių lankytojų. Pastebėjus sifilio apsireiškimus būdavo gydomi „606“ vaistais su kuriais arba išgydydavo arba numarindavo. Paleistas iš ligoninės taip pat buvo baudžiamas visais atvejais, kaip už girtuokliavimą ir praradavo laipsnį, jei turėjo ir visus tarnybos nuopelnus, taip pat ir mokesnį už pratarnautą laiką ir turėdavo stoti tarnauti vėl kaip naujokas. Be to dar tokiam kaltai sirgusiam Veneros liga įrašydavo į tarnybos lapą raudoną raidę „V“ (Venerikas), kas irgi nemalonu kiekvienam turėti. Tie visi pamokymai ir tos visos bausmės specialiai pritaikintos sulaikė anglų armijoje Veneros ligų išsiplatinimą, ir iki karo galo išlaikė nors ir gana didelę išaugusią, bet sveikesnę už visas kitas, anglų armiją.

Vokiečiai, kurie daug daugiau linę paleistuvauti ir būdami daugiau užsikrėtę Veneros ligoms, su pavydu žiūrėdavo į anglius, prasimanydami, būk anglai žina kokius tai naujai išrastus vaistus nuo minėtų ligų.

Vienoj vietoj Belgijoje 1918 m. vokiečiai besitraukdami, net štai kokį šposą buvo iškirte:

Surinko visas jaunas moteris ir merginas ir įskiepijo neva nuo rauplių, bet pasirodė, kad jos buvo įskiepytos sifilu, kad užkrėstų paskui juos ateinančius anglius.

Jų darbas tuojau išėjo aikštėn, nes pačios moterys žinodamos visas vokiečių šunybės davėsi anglų gydytojams ištirti ir visos buvo surinktos į ligonines ir su laiku išgydytos. Anglai gi būdami atsargūs ir bijodami taip smarkios bausmės, net ir vokiečių teritoriją okupavę nepasileido paleistuvauti.

Gal kas nors kritikuos, kad šiame mano rašinyje aprašyta per aštri bausmė, kuriems ištiko nelaimė užsikrėsti, nes visi nėra šventi, bet tegul tuojau atsimena vaisius, kurie buvo matomi pradžioje, kol dar tokios bausmės nebuvo ir tada nuo kritikos susilaikys.

Tiek tai apie kovą su Veneros ligomis anglų armijoje. Lietuvos armija nors dar jauna ir stovi tik savo šalyje tarp savo žmonių, bet ir pas mus visokių buvę okupantai paliko ir Veneros ligų sėklų, randasi nemaža ir karių joms užsikrėtusių. Kad tas neišsiplėstų iki maksimum, reikėtų, manó nuomone, pasinaudoti praktingesnių priemonių kovai su karių girtuokliavimu ir paleistuvavimu, kad išlaikyti sveika Lietuvos dar jauną armiją, nes yra pasakyta, kad tik sveikame kūne randasi ir sveika dvasia.

Vyr. Pusk. A. Kriaučiūnas.

Kelionė į frontą.

Ryto metą gavome įsakymą vykti į frontą, atmaityti nuo baro stovinčią N pulko dalį. Diena neapsakomai buvo netikus. Vėjas švilpdamas nešė sušalusį sniegą iš visų pusių. Vienu žodžiu, išėjus į laukus negalėjai matyti ne artimiausių triobų. O mes lyg nieko nebudami drąsiai išvykome paskirton vieton. Kadangi kelias neatimtas buvo, o vėjas nešdamas sniegus nė kiek nepaliovė mus kamavęs. Tad ir pasigirdo mūsų tarpe nepatenkinimo. Vieni keikia lenkus, kiti prisiminėjo, kad namie tėvelio gryčiose būnant nerikėtų tokį vargą ir šaltį kesti. Aš išgirdęs tarp draugų nepatenkinimą kantriai laikiausiai lyg jokių vargų nejausdamas. Bet vienas sau mintimis tariau, ištiesų tė-

*) Lauko bausmė Nr. 1. Kareivis eina visas savo pareigas paliktas tik ant duonos ir vandens maisto, be to dar po 2 valandas į parą pririšamas ar prie vežimo ar kur kitur visų aktyvumoje.

velio gryčioje būnant nereikėtų to visa matyti ir patirti. Bet staiga atėjo atsiminimas, kada kaudavomės su lenkais, ir prisiminiau visus lenkų netikusius darbus. Negalėjau iškęsti neprablęs į draugus, nors ir sunku buvo kalbėti, nes lūpos buvo taip sušalusios, kad sunku buvo praskirti. Pareiškiau, kad mes sėdėdami švelio gryčiuotėje nieko gero nepeštumėme. Jei nedirbtumėme savo ir ainių gerovei tai ateitų lenkai su griežčiausia prievarta uždėtų ant mūsų pečių savo velnišką jungą ir turėtumėme kantriai jų velniškus geldučius su didžiausiu paniekinimu vykinti. Taip kaip jums visiems teko matyti nekartą tuos mūsų brolius, kurie dabar tą sunkų gyvenimą kenčia. O kad pavydavome lenkus, kaip meilčiai su išsilgimu mus sutikdavo, vaišindavo ir be perstojo prašydavo nepalikti daugiau jų lenkams engti.

Tad, draugai, negalime mes rankas sudėję pas pečių tėvo gryčioje sėdėti. O privalome, kas tik galime ginklą vartoti, stoti į karo laukus ir paduoti tiems broliams ranką, ir išvaduoti nuo prakeiktų engėjų.

O už jų velniškus darbus atlyginti, kad jie tik žiotų į Varšuvą kelią. Tada mums bus linksma ir tėvelio surūkusioje gryčioje, kada mes, ir visi mūsų broliai bus laisvi. Tad šį pasikalbėjimą betęsdami ne apajutome, kaip atvykome paskirton vieton. O kad atėjęs buvo vakaras, tai skubinomės į paskirtus butus ir netrukus jau visi saldžiai sumigome.

V a r g o v a i k a s.

Iš išgamų kareivių gyvenimo.

Redakcijai atsiųstas Amerikos lietuvių laiškas, kuriame su pasibaurėjimu kalbama apie pabėgusį kareivį P. Rimkus; čia įdėtas ir to kareivio laiškas. Išsiskaitykit ir pagalvokit, ko pasiekia tie, kurie pamiršta savo pareigą Tėvynę ginti. Tebūna jiems amžinas pasmerkimas.

R e d a k c i j a.

I.

9-to p. L. K. Vytėnio pulko
2-ra kulk. kp.
Vitkauskui Leonui.

Boston 27, Mass.
1—8—21

Turiu už garbę pranešti Lietuvos veikiančiam armijai, kad man ir kitiems pradėjo rašinėti laiškus pabėgelis iš kareivijos, puolant Vilnių 1920 m. Tai yra P. Rimkus, *Bajorų kaimo, Svėdasų pašto, Rokiškio apskrityje*. Kaip jis laiškus rašo: „Dienomis guliu klamuose, o naktimis degtinę darau“. Man kraujas verda tokį laišką skaitant. Aš negaliu slėpti tokį šešktą sužinojęs mūsų tėvynėj. Jeigu būtų reikalas, tai jo ir paveikslą atsisiųčiau.

Su pagarba A. Dagis.

268 W. Broadway
Boston 27, Mass. U. S. A.

II.

Išgamos laiškas.

N u o r a š a s.

1920 metų, gruodžio 10 dieną.

Aš—Pranas Rimkus sveikinu tamstą. Dabar, drauge Kazimierai prašau nebeįšėskoti mano tėveliuko, jis jau kitam mieste, adresu: E. Bristol Conn. Six Evinu 74. B. Rimkus. Jis jau atleidė man laišką—tai ačiu ką klapatijais—kai atvažiuosite namo, tai mes arba aš tamstai atmogradysiu. Abudu išgersime spirito butelį, par tamstas gal nėra tokios degtinės,

—mes tai patys pasidarome iš grūdų, girdėjau kaip ir Amerike dirba namie, ale nedaug esą ir neitkus, o mes padarome iš pūdo miltų arba grūdų, jeigu gerai išrūgsta, 10 arba 12 butelių arba kvartų, tai pas mumis pigiau apsimoka gėrimas. Pasakysiu ir kainą: spirito butelis kainuoja 30 markių lietuviškais pinigais, o prastos tai 15—16 markių, tai tamstų pinigais gali gauti už dolerį du butelių spirito ir dar lieka; ale par tamstas tokio spirito žinau tikrai kad nėra, kad kaip benzina dega, pagerti nemožna. Tai prašau atvažiuoti pas mumis ūlioti arba viešėti—manau ir dabar užraugti dviem pūdais, tai laksme par mum. Dabar išmoko degtinę gerti ne tik bernai, ale ir mergos. (Toliau šlykštumai aprašomi. R.).

Dabar aprašysiu apie savo gyvenimą. Buvau išėjęs kariūmenėn, pakariavau čielą mėnesį, tai nemačiau kaip atsidūriau namie iš Vilniaus. Žinoma, nekoks gerumas ir padėjimas, atbėgau namo ir tai labai neramu ir nesmagu, kad tapau belaisviu arba pabėgėliu iš kareivijos, tai labai smarkiai gaudu mumis ir kai pagauna labai aštriai baudžia arba teisia karo teismu. Tai aš dienom guliu kai kieno klojime, arba turliu žemėse išsikasęs urvą. Dienom kartais išbūvu urve, o naktį ateinu namo, pavalgau, ir vėl einu kaip paukštėlis per naktis. Sunku kavotis, delto kad žmonėm negal rodytis; jeigu žmonės pamatys, tai tuojau praneš seniūnui arba starostai, o starosta pristatys valsčiaus milicijai. O jeigu žmonės pamatę nepristatys ir kitas tą sužinojęs pasakys, kad buvo par tokį ir tokį, tai tuojau tam žmogui bus bausmės 10.000 markių ir pusę metų kalėjimo, o seniūnas kad nepristatys, tai gaus 5000 markių štripoos ir kalėjimo. Tai už tai ir sunku labai kavotis,—o kareiviui pabėgusiam, jeigu pabus namie metus, tai 4 metai kalėjimo, o jeigu pabus namie 2 metus, tai kalėjimo 8 metai. Tai kokios nuo to bausmės,—ale kas bus, tas, neišiu lig pagaus. Kaip bus, taip—blogiau nebus kaip smertis.

O dabar tyrėčiau daug ko rašyti, ale turiu užuolėpęs, negalima rašyti, dabar prašau atleisti man atsakymą, sudiev.

Pranas Rimkus.

Literatūros Skyriaus knygynas

bus vėl atidarytas nuo balandžio 15 d. Dabar knygos taip suskirstytos:

- I. Artilerija;
- II. Strategija, taktika, topografija, kartografija, pėstininkų ir raitelių mokymas ir statutai;
- III. Karo ir bendroji technika;
- IV. Juridiniai dalykai;
- V. Karo administracija;
- VI. Sanitarija ir veterinarija;
- VII. Rusų beletristika;
- VIII. Karo ir bendroji istorija;
- IX. Karo ir bendroji geografija ir statistika;
- X. Prigimtis;
- XI. Literatūros istorija;
- XII. Politika ir ekonomika;
- XIII. Lietuvių beletristika;
- XIV. Enciklopedija ir bibliografija;
- XV. Menas ir dailė;
- XVI. Periodiniai raštai.

Statomas visų skyrių katalogas ir apie gegužės 15 d. išeis iš spaudos visos bibliotekos katalogas. Skaitytojams abonementų knygelės ir taisyklės jau spausdinamos.

Majoras Ružaneovas.

Karių ir kitų bežemių ir mažžemių žeme aprūpinimas.

Lietuvos Vyriausybė dar 1919 metais, Steigiamojo Seimo nelaukdama, išleido „kariams žeme aprūpinti“ įstatymą. Einant tuo įstatymu, kariai, Lietuvos piliečiai bežemiai ir mažžemiai, kurie nebuvo teisimo baudžiami ir ištikimai tarnavo kariuomenėje ligi karo pabaigos ar demobilizacijos, turi pirmenybės prieš visus kitus gauti žemės iš Valstybės. Kadangi žmonių, norinčių gauti žemės yra daugiau kaip šimtas tūkstančių, tai Laikinoji Vyriausybė nusprendė pirmąjį eilę duoti žemės tiems, kurie lieja kraują dėl Lietuvos Nepriklausomybės, tai yra kariams.

Toliau, įstatymas nurodo, kad žemės gali gauti ne visi kariai, o pirmą eilę tie iš jų, kurie turi žemės ne daugiau, kaip 10 dešimtinių, arba visai jos neturi. Kadangi valstybinių žemių, kurias galima būtų skirti kariams, Lietuvoje yra nedaug, nes jų bendras žemės plotas siekia tik šešiasdešimt tūkstančių (60.000) dešimtinių ir pagaliau, ne visos tos žemės galima skirti kariams, nes jų dalis teks pavestti mokykloms, bandymų laukams ir kitiems visuomenės reikalams—Laikinoji Vyriausybė, kad padidinus dalijamos kariams žemės plotą, nusprendė imti žemę iš privačių savininkų. Tuo metu 1919 ir 1920 metais, tai yra lig naujų 1921 metų Vyriausios Komisijos kariams žeme aprūpinti nuspręsta paimti 51.430 deš. žemės. Kiek žemės Vyriausioji Komisija nusprendė paimti kiekvienoje apskrityje, bus matyti iš žemiau paduotosios lentelės.

Iš privačių savininkų paimtąsias ir skirtąsias skaldyti žemes 1919 metais, vasarą pradėta parceliuoti ir skaldyti ir tais pat metais išparceliuota 2482 deš. privačių žemių ir suskirstyta į 163 sklypus. Be to, dar išparceliuota 3721 su viršum dešimt. valstybinės žemės ir suskirstyta į 227 sklypus. Tuo būdu tik vienais 1919 metais, kada buvo didelis matininkų trūkumas ir daug kitokių kliūčių — išmatuota daugiau 6304 dešimt. žemės ir ji suskaldyta į 390 sklypus.

1920 metais matavimo darbas ėjo greičiau. Tais metais jau buvo išmatuota 19756 dešimt. privačių

savininkų žemių ir jos suskaldytos į 1271 sklypą ir 4036 dešimt. valstybinės žemės į 279 sklypus suskaldytos. Iš viso 1920 metais buvo išmatuota 23792 dešimtinių ir jos suskaldytos į 1550 sklypų.

1919—1920 metais, bendrai imant, buvo išmatuota 22238 dešimt. privačių savininkų žemių ir jos suskaldytos į 1434 sklypus ir 7757 su viršum dešimtinų valstybinės žemės ir ji suskaldyta į 506 sklypus. Bendras žemės plotas (valstybinės ir privačios) per 2 metus išmatuotos, lyginasi 29996 su viršum hektarų ir ji buvo suskaldyta į 1940 sklypų.

Kiek, kuriais metais ir kokios žemės buvo išmatuota kiekvienoje apskrityje ir į kiek sklypų ji suskaldyta, parodys dedamoji čia lentelė.

Kaip matome, mūsų Vyriausybė tais dvejiems metais jau žymų žemės plotą išmatavo ir į sklypus suskirstė.

Susirinkęs gegužės mėnesyje 1920 metų Steigiamasis Seimas tą įstatymą patvirtino ir papildė; dabar jau gali gauti žemės ne tik kariai, bet ir vietos bežemiai ir mažžemiai. Žemės negauna tie, kas nemoka jos dirbti arba turi kitų gyvenimo šaltinių, ir tiesa. Kam duoti žemės žmogui, kuris jos nemoka dirbti arba tokiam, kuris turi gerą amatą. Toksai žmogus gautos žemės vistiek gerai neapdirbs, nes amatininkaudamas ir lengviau sau duonos kąsnį uždirbdamas jis visą savo žemę dirvonais paliks. Žemė duodama sklypais nuo 8 iki 20 dešimtinų žiūrėti žemės rūšies.

Kadangi žemė buvo pradėta skaldyti tik 1919 metais, tai jau žiemą tais metais ji buvo pradėta dalyti kariams ir tas darbas visu įtempimu ėjo toliau. Daugiausia karių gavo žemės:

Mariampolės apskr.—106 kariai gavo 1703 hektarus				
Vilkaviškio	83	"	"	1056
Ukmergės	47	"	"	729
Kedainių	32	"	"	483
Trakų	51	"	"	798
Alytaus	28	"	"	456
Biržų	28	"	"	567

P a s t a b a: 1 hektaras beveik lygus vienai dešimtinei, tik truputį mažesnis.

Kadangi kiekvienam naujakuriui—kariškiui sunku išsyk nieko neturinčiam įsigyventi, tai valdžia

Apskritis	Vyriausios komisijos kariams žeme aprūpinti nuspręsta paimti deš.	I Š M A T U O T A											
		1919 metais				1920 metais				1919—1920 metais			
		Privačios žemės		Valstybinės žemės		Privačios žemės		Valstybinės žemės		Privačios žemės		Valstybinės žemės	
		Hek.	Skł.	Hek.	Skł.	Hek.	Skł.	Hek.	Skł.	Hek.	Skł.	Hek.	Skł.
Kedainių	3478	780	61	—	—	1488	106	—	—	2268	167	—	—
Panevėžio	1368	—	—	—	—	1088	78	—	—	1088	78	—	—
Ukmergės	4230	531	82	—	—	1795	119	—	—	2326	152	—	—
Raseinių	1707	398	27	—	—	821	54	—	—	1219	81	—	—
Šiaulių	1256	—	—	—	—	8892	204	—	—	3398	204	—	—
Šakių	3580	—	—	—	—	910	84	—	—	910	84	—	—
Kretingos	2267	—	—	—	—	1859	66	—	—	1859	66	—	—
Utenos	1882	—	—	—	—	1462	90	—	—	1462	90	—	—
Trakų	3264	458	22	—	—	1659	119	—	—	2112	141	—	—
Vilkaviškio	2827	—	—	1081	62	323	25	1825	124	328	25	2906	186
Kauno	1071	—	—	—	—	531	31	—	—	531	31	—	—
Pasvalio	4732	—	—	—	—	2158	130	—	—	2153	130	—	—
Rokiškio	3923	—	—	—	—	2216	133	—	—	2216	133	—	—
Mažeikių	433	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Telšių	884	—	—	—	—	155	10	—	—	155	10	—	—
Ežerėnų	1699	—	—	—	—	156	8	—	—	156	8	—	—
Tauragės	180	321	21	—	—	248	14	—	—	569	65	—	—
Mariampolės Seimų	2699	—	—	2344	148	—	—	1096	88	—	—	8440	231
Alytaus	—	—	—	297	17	—	—	1115	72	—	—	1412	89
IŠVISO	51430	2483	163	3722	227	19756	1271	4036	279	22239	1434	7756	506

Ne kiek padeda—duodama miško ir sėkliai. Kiek vienas naujakuris—karys gauna pašalpos—100 kelmų miško nuo 25 lig 40 centimetrų storio ir sėkliai lig 80 pūdų įvairių javų.

1919 ir 1920 metais 476 karių šelmynos, gavusios 7855 hektarų žemės gavo dar 12200 pūdų įvairių javų sėkliai.

Ten, kur išparcelluotuose dvaruose buvo nesudegusios trobos, tai gavusieji žemės būvo duodamos ir trobos tik, žinoma, tinkamai už jas atkaltant miško medžiagos.

Ne kariai tų pašalpų tuo tarpu negauna.

Jei Valstybė duoda žemės tik tiems, kurie ją dirba ir kurie iš jos gyvena, tai, suprantama, kad tie kurie jos nedirbs ir iš jos negyvens, ir gauti neprivalo; o jei atsirastų, kad tokiam asmeniui bus duota žemės ir, jis pats nedirbdamas norėtų ją parduoti arba perleisti kitam, tai Valdžia turės teisės atimti žemę, atlyginus už trobėsių pastatymą ir padarytus žemėj pagerinimus.

Istatymo paragrafas 18 sako: «išnuomoti leidžiama tik Vyriausybės žinia šiais atsitikimais: a) mirus šelmynos galvai ar jam ilgiau susirgus ir esant dar nesuaugusiems vaikams; b) pašaukus šelmynos galvą į kariuomenę ar rinkimų keliu, einant jam visuomenės ar valstybės pareigas, dėl kurių pačiam negalima likininkauti».

Gavusieji žemę gali ją išnuomoti pirmiausia ir antraisiais metais, bet tik tada, kai bus gautas Apskrities Žemės Ūkio Komisijos leidimas.

Kai kuriuos toks įstatymo baigimas baldo. Sako, kad, esą, gaval žemės ir joje pats nesi ponas. Bet reikia žinoti, kad įstatymas baldo tik tokius, kurie arba nemoka patys žemės dirbti ir gavę ją norėtų tuojau išnuomoti, kad kiti dirbtų ir jam gerą nuomą mokėtų, arba tokius, kurie gautą žemę norėtų tuojau parduoti, nes amatininkaudami arba fabrike dirbdami jie lengviau užsidirbtų sau duonos. Tokiems, žinoma, tas įstatymo baigimas balsus. Tikram ūkininkui, kuris brangina žemę ir iš jos minta, jis nėra balsus.

Kuriomis sąlygomis gaus žemės bežemiai ir mažžemiai, dar nėra galutinai nustatyta, nes tai galutinai nustatys tik Steigiamasis Seimas.

«M ū s ū Ž e m ė» 8 Nr.

Kaukazo padėtis.

Negalima pasakyti, kad Antantos (Santarvės) nutarimai būtų Kaukazo respublikom laimės davę. 1919 m. gruodžio mėnesiui baigiantis buvo Antantos de facto pripažintos Azerbeidžano, Gruzijos ir Armenijos respublikos. Keliems mėnesiams praslinkus 1920 m. balandžio mėnesį žlugo Azerbeidžianas. Vivianis vos buvo Tautų Sąjungos Ženevos posėdy beužsimenas apie Armeniją ir Ispaniją ir Brazilijos Jungtiniai Valstijai buvo į jo šauksmą be atsiliepią, kaip staiga tapo revoliucijos nuversta Erivano tautinė valdžia ir Armenija prijungta Sovdepijai. Deklaracijoje, kuri buvo pasakyta atstovų rūmuose, Brian'as paskelbė, kad Antanta ruošiasi pripažinti Gruziją de jure; ir po kiek laiko gauta žinių, kad Tiflisas pakliuvo į Sovietų rankas ir tai respublikai gresia pavojus.

O kas atsitiko Kaukaze? Dėl 1917 m. revoliucijos sulrus Rusų Imperijai, įsikūrė Vidurinė Kaukazo respublika, kuriai priklausė visos žemės esamos į pietus nuo Kaukazo kalnų. Bet įvairių rasių ir papročių Kaukazo tautos neilgai viena su kita tesugyveno, pa-vydziai totoriai ir armanai, kurių istorija pilna tarpusavio žudynių. 1918 m. birželio m. baigiantis, Vi-

durinė Kaukazo Respublika išsiskyrė ir jos vietą įsikūrė Azerbeidžiano, Gruzijos ir Armenijos respublikos su Baku, Tifliso ir Erivano sostinėmis.

Antantai pasirašius paliaubas su Turkais, pastatė su Vokietiais, turkai ir vokietiai buvo priversti pasitraukti iš vietų, kurias jie Kaukaze dar turėjo ir los trys respublikos apskritai imant tikslingai tarpo, norė būdave tarp jų nesusipratimų.

Bet jos nesupratė generolų Denikino ir Vrange-lio armijų rolės. Jos dažnai būdavo bekariaujančios su jais dėl kelių žemės varstų ir nenumatė pavojaus, kurį grėsė jom iš Šiaurės. Sovietų Maskva savo Kaukazo politikoį gyvendino žuvusios Romanovų dinastijos tikslus.

Ištikrųjų iki žlugstant Denikino armijai Azerbeidžanas turėjo jūrą betarpinį ryšį su bolševikais. Vėliau užsienio reikalų ministeris didelis patriotas chanas Chonskis stengėsi išvengti tragingos pabaigos. Bolševikai mokantai platino savo įtaką Baku rusų darbininkų tarpe, kurie buvo nepatenkinti tuo, kad juos valdė buvusieji jų valdiniai totoriai. Baku mieste slapteji revoliucijiniai komitetai vis didėjo savo šalininkų skaičiaus atžvilgiu, ir kada dirva jau buvo ganėtinai paruošta, tai bolševikai iš Maskvos į Baku miestą paleido du šarvuotus traukinius, kurie nuo Azerbeidžiano sienos į jo sostinę atėjo ekspreso greitumu. 1920 m. balandžio 28 d. nė kartą nešovus Baku miestas liko bolševikų rankose.

Armenija ilgėliau priešinosi Maskvos įgeidžiams. Tokiu pat būdu, kaip ir Azerbeidžiane, sovietai ėmėsi viduje komunistinio darbo. 1920 m. rugpiūčio m. tautiniai Erivano valdžiai šalioant kilūtis atvažiuoti Maskvos pasiuntiniui tulam Legranui, francūzui kilmės, pakilo Aleksandrosole ir Karse bolševikų sukilimas armenų generolui vadovaujant. Erivano valdžia dar turėjo jėgų, ginklu numalšinti sukilėlius. Armenija turėjo savo rankose Karabacho, Zatezuros ir Nachačevano karavanus, kurie palaikė ryšį su Azerbeidžianu t. y. Sovietų Rusais ir Turkų Anatolijos provincija. Sovietai tęsė savo požemini, darbą. Jie įteikė Armenijai ultimatumą, jau stovint raudonajai kariuomenei pasieny. Armėnų kareiviai nesipriešino matydami raudonarmietyje tą rusų kareivį, kuris dažnai gelbėdavęs juos turkų plaujamus.

Tuo pat laiku turkai tęsė savo atakas prieš Armeniją. Pagaliau revoliucija nuvertė tautinę Erivano valdžią.

Tokiu būdu 1920 m. žlugo Armėnija.

1920 m. paėmę Baku miestą rusai siuntė savo kariuomenę į Tiflisą. Bet, Gruzijai «simoobilizavus, sovietų kariuomenė sutiko organizuotą frontą. Kad neįsileidus šarvuotų traukinių, tai gruzinais susprogdino Baku—Tifliso geležinkelio Kuros upės tiltą.

Tuo laikui sovietai ėmė kautis su anglais; jie panoro būtinai paimti Kaspijos kello šaką transportuoti Baku žibalui į Rusiją. Jie paėmė anglių Kaspijos jūrų laivyną ir svarbią persų kranto Euzelio bazę, bet jiems nebuvo užtektinai jėgų kariauti su Gruzija. Dėl to jie su ja taiką padarė.

Jie atidavė jai netik jau valdomas žemes, bet dar ir Batumą, kuris tuomet buvo Santarvininkų rankose ir kurį buvo Lietuvii Brastos sutartimi atidavę turkams.

Sovietai pasiuntė į Tiflisą didelę misiją, kurios priešaky buvo Kirovas ir kurios narių, skaičiuje buvo admiralas Benkendorf, buvūsis caro Londone pasiuntinio sūnus ir generolas Seninas, kurs buvo gavęs laipsnių ir dovanų senojoje armijoje. Buvo pradėta aktiva bolševikų propoganda. Bet su ja gruzinių valdžia be galo energingai kovojo. Buvo uždraustas komunistų laikraštis, visi, kurie turėjo santykių su bol-

Devikų misija. buvo akylai dabojami. Tokiu būdu misija, užežūrint į jos protestus, buvo visai izoliuota.

Daug komunistų sąmokslų buvo aikštėn iškelta.

Tuo laiku Gruzija vedė smarkias derybas su Antanta, išsiderėjo Batumą, iš kurio Santarvininkų kariuomenė birželio m. 7 d. išėjo. Ji Paryžiuje, Ryme ir Londone slėkė savo siekinį — būti pripažintai de jure.

Sovietai tuo metu ruošė dirvą nesantykiams.

Jie pradėjo nuo to, kad nevykdė taikos sutarties nutarimų ir Gruzijai nedavė Bakų žibalo. Naujų derybų buvo tos išdavos, kad buvo pagrobta keli Gruzijos žibalo vagonų traukiniai ir Tiflise, nesant žibalo, nebuvo vandens ir šviesos.

Gruodžio ir sausio mėn. represijos, kurių, ėmėsi Tifliso valdžia, pagreitino įvykius. Bolševikų kariuomenė per Armėniją įsiveržė į Gruziją ir komunistų Tifliso sukilimas pagreitino Gruzijos sostinės žlugimą.

Kas dabar gali būti?

Gruzinių valdžia išbėgo į Kutaisą, o santarvininkų misijos į Batumą. (Baigiant rašyti buvo gauta telegrama, kad gruzinų valdžia bėgo į Batumą ir prašė turkų užimti tą miestą, kad jis nepakliūtų į bolševikų rankas).

Bolševikai eina juodųjų jurių krantu ir yra netoli nuo Batumo. Batumo miestui gresia pavojus. Batumo apylinkių gyventojai yra adžiarai — gruzinų kilmės, musulmanų tikėjimo, ir nesislepia reikšdami palankumo turkam. O turkai nori paimiti Batumą, kuris jiems buvo pažadėtas Lietuvos Brastos sutartim. Jo turkų gyventojų skaičius žymiai sumažėjo nuo 1873 metų.

Ar tik Batumas nebus Mustafui Kemaliui mainų pagrindas ir ar negalės jis pasakyti:

„Te Graikai evakuoja Smirną, mes išsims iš Batumo“.

Kitu atveju, jeigu Batumas pakliūs į sovietų rankas, tai jis gaus karo, politinės ir ekonominės reikšmės. Iki šiol buvo žiūrėta į anglių ir rusų prekybos sutartį kaip į utopiją.

Buvo taip kalbama: „Anglai gali daug prekių siųsti į Rusiją, bet ką Rusai gali mainas duoti? Niekol“

Tikrai taip ir buvo.

Bet, Batumui esant bolševikų rankose, jie galės pristatyti Europos rinkai Bakų žibalo.

Anglija laimės, turėdama naujų labai turtingų žibalo šaltinių. Amerika ir Prancūzija, nepripažinusios Sovietų Rusų, žibalo negaus.

Mums Kaukazo įvykiai labai turi būti pamokiniai. Matome veikiant sovietų užsienio politiką; tai — carizmo politikos tęsinys, bet tikslas yra aiškus. Rusai nenori būti apkarpyti ir puolė pirmiausia Kaukazą.

Kad nugalėjus kiekvieną iš Azerbeidžiano, Armėnijos ir Gruzijos respublikų, jie vedė smarkią propagandą jose ir kada manė viską esant užtektinai įruošta, atleidavo pabaigti.

Mūsų visų pareiga stropiai sekti komunistų propagandą.

Jie skyriam vieną po kitos sumušė visas tris respublikas. O būk jos visos susivienijusios, būtų galėjusios atsilaikyti. Antanta turi sudaryti sąjungą prieš Rusus, kad išvengus Maskvos pranašų ruošiamo kaktizmo.

Henri André.

Journal des Debats.

kovo 13 d.

Karių vakarai.

1. Karo Ligoninė.

Velykų švenčių pirmąją dieną 1 Karo Ligoninėje 2-me aukšto koridoriuje, ligoninės Kultūros ir Švietimo komisijos rūpesniu 6 val. vakaro ligoniams ir ligoninės kareivių komandai surengta buvo savybės vakarėlis. Ligoninės tarnautojai t. y. valdinimo mėgėjų būrelis suvaidino Žemaitės 2-jų veiksmų komediją „Apsiriko“ ir V. Kovo vieno veiksmo komediją „Daina be galo“.

Stygų orkestras susidedęs iš 9 ligoninės sanitarijos puskarininkių mokyklos mokinių sugriežė keletą lietuvių šokių ir šiaip veikalėlių. Į vakarėlį be ligoninės gydytojų ir įvairių tarnautojų suvesti buvo kuone iš visų ligoninės palatų ligonys ir ligoninės kareivių komanda. Del suvaidinimo galima būtų šis tas ir parašyti, bet jaunos mėgėjus nematau reikalo daug kritikuoti. Dabar lai lavinasi ir garai padirbėja toje srity, o tada jau bus galima pažūrėti ir įsigilinti!... Žodžiu sakant, kaip mėgėjai suvaidino neblogai. Kai kurie iš jų ateity gali tapti tikrais artistais, nes jau dabar pasižymi savo gabumais būtent Žemaitės kom. „Apsiriko“. — Šiuplins — sanit. pusk. mokyklos mokinys, Neliubšis, jo sūnus sanitarijos puskarininkių mokyklos mokinys Gedraitis, Bugumila (klebono sesuo) gail. sesuo Aleksandravičiūtė (tik truputį pastarajai netiko grimas); V. Kovo „Daina be galo“ — Grybas — rašt. Rautkis ir Abelis žydas, t. y. tas pats sanit. pusk. mokyklos mokinys Neliubšis. Žinoma, čia Abello rolė savo gyvumu puošia visą komediją. Kiti visi vaidino silpniau, bet vis tik galima pažūrėti ir paklausyti. Antraktų laike griežė minėtas ligoninės stygų orkestras. Vaidinimams pasibaigus, gail. sesuo Babrauskaitė pasakė monologą: „Viskas ant vieno pečių“. Gallestingoji sesuo Aleksandravičiūtė padeklamavo trejetą eilėraščių, Vakarėlis baigėsi Literatūros Skyriaus bendradarbio J. Andziulio prakalba. Šis vakarėlis ligoninės komandos kareiviams itin ilgą laiką ligoninėje gulintiems ligoniams, galėjo suteikti nemažą suraminimo bei malonumo, sulaukus Velykų švenčių išsiskirusiems toli iš savųjų tarpo. Vakarėlis baigta apie 9 val. vakaro.

—Pravartu, kad minėtoji 1 Karo Ligoninės Kultūros ir Švietimo komisija, be įsteigimo ligoninės komandos kareiviams mokyklos, tokius vakarėlius pasirūpintų padaryti dažniau, kurie ligoninėje esantis ligoniams yra jų sveikatos parama ir paguoda...

J. P a e z e r i e t i s.

Velykų trečią dieną, 1 Gedimino pulko kariai patiekė Šešuolėčiams nepaprastą pramogėlę: suvaidino p. Čiurlionienės veikalėlį — komediją „Kuprotas oželis“. Sakau „nepaprastą“, nes Šešuolėčiuose dar pirmą kartą yra vaidinama, priežastis vietinių inteligentinių pajėgų stoka. Dabargi ir Šešuoliams atėjo geresni laikai: susikūrė valsčius, įkurtos dvi valdžios liaudies mokyklos, iš Širvintų į Šešuolius atsikėlė „Novadija“ kariai, tas visa daro visai kitą išvaizda dabar negu pirma. Bet grįšim prie vakarėlio. Vakarėlis pasisėkė neblogai. Vietinės mokyklos butas, kame buvo lošiama, buvo kimšte prikimštas ir civilių ir karių. Onytės rolė gerai atliko mokytoja p-lė Rakauskytė, puikiai suvaidino Piršlį kar — kas Polubinskas ir Nešę vietinės kuopos viršila. Kitos rolės — Jonelio ir motinos buvo atliktos silpniau. Dainos atliktos pačių karių nedarė malonaus ir gilaus įspūdžio, jeigu neminėti Maironio „Kur lygūs laukai“ ir „Eisim karžygiai į kovą“ kompozicija 1 pulko kapelm., kurios sudainuotos buvo neblogai. Deklamacijų rinkinys, nors buvo parinktas gan platus ir turiningas, visgi matyti, kad buvo tai daroma greitosiomis. Todėl ir deklamacijos, kaip antai „Žalgiris“, „Vilnius“, „Anykščių šilelis“, kurios

ypatingai visados palaika gerą ir gilų įspūdį, čia to nepasiekė. Nežinot visgi trūkumų ir turint omenyje, kad tai buvo daroma per trumpą laiką, nes tik per 2 savaites, Sečiuoliečiai pakilo dvasia ir yra labai dėkingi 1 pulko kariams, ypatingai Kap. Plentui, kuris savo pečiais pakėlė vargą, kad surengus šį vakarėlį.
p. s. Ašys.

Užsienio spauda.

„Nowa Reforma“ IV-10 85 Nr. rašo, kad Lietuvos kariuomenė esanti pasirengusi greitai laiku bendrai su vokiečiais pulkti lenkus Vilniui ir kitoms ginčijamoms sritims atslimti.

„Kurjer Warszawski“ 1921 m. balandžio m. 2 d. 90 Nr. rašo, kad Vilniaus lenkai protestuodami prieš Tautų Sąjungos reikalavimus atšaukti Želigovskį iš Vilniaus, bijodami Vilniaus nuo Lenkų atskyrimo, padarė sugrįžusiam iš Varšuvos Želigovskui karštą manifestaciją su vėliavomis ir plakatais „Nie damy Żeligowskiego“ (Neduosim Želigovskio).

Į studentų ir šiatp lenkų darbuotojų kalbas Želigovskis trumpai atsakęs: „Vilniaus atėitis yra abejojama. Reikia įtempti visos pajėgos ir tik savo pajėgomis pasikliauti“.

„Naród“ IV-8, 90 Nr. rašo, kad kovo m. 30 d. moterų Šardini'o užpuolimo byla esanti pasiūsta Vilniaus Apygardos Teismui. Tos bylos Teismo Tardytojas oficialiu raštu kreipėsi į tebesantį Vilniuje kontrolės komisijos pirmininką pulkininką Bergerą, klausdamas kame dabar esąs pulkininkas Šardiny. Jį noris išstardyti, kaip nukentėjusį. Bergeras atsakęs, kad Šardiny's esąs Varšuvoj.

„Rusų spaudo biuro“ biuletėnis 124 Nr. IV-14 d. rašo, kad serbai smarkiai persekioja albanus kaip ekonomijos taip ir tautos atžvilgiu.

Serbų valdžia del kultūros norinti visiškai išnaikinti visą albanų tautą.

Oficialinė dalis.

Pradedant š. m. Balandžio m. 1-os d. leidžiu kariuomenėje tarnaujančiom galestingom seserim be gaunamo aprūpinimo išdavinėti veltui kareivio maisto dienos davinį. Bet nuo IV-1 d. nešeimyninės sesers nustoja teisės gaut kitą davinį už pinigus. Užlaikančios šeimynas gauna prisitaikant prie „Isak. Kar.“ 13 Nr. 12 §-fo 2-o p. Produktų išgavimo bei išdavinėjimo tvarka taikant „Liet. Kar.“ isak. 435 Nr. 4-to §-fo visus punktus ir pastabas. Js. k. 63 Nr.

13-jo pėstininkų pulko 2-os kuopos eiliniui Petriui Majui už narsumą ir pasišventimą savo pareigose, ką jis parodė sargyboje, sulig galimybės ir iki suželdimo gindamas saugojamąjį sandelį nuo užpuolusių plėšikų, tarnybos vardu išreikšiu padėka ir pulko Vadui isakau paaukštinti jį į grandinius.

Js. k. 68 Nr.

Padėkos.

I.

Kareivių Prietelių Draugijai už nupirktus pulkus 1) 120 Gabrielio Skaitymo knygu, 2) 20 Mašoto Aritmetiku, 3) 16 Prano Lietuvos istoriju, 4) 1800 sąstuvinių, 5) 4 grosus rašyklių, 6) 4 grosus plunksnų — taria širdingą padėką 12-to pėstin. Kauno pulko

Švietimo Komisija.

II.

Reikiame giliausią padėką Sheriden, Pa Lietuvos už prisūsta Vyr. Lietuvos Gynimo Komitetui per J. Trakietį auką 6.965 auksinus.

Vyriausias Lietuvos Gynimo Komitetas turi vilties, jog Sheriden, Pa. lietuviai ir toliau neužmirš paremti mus sunkioje, bet garbingoje kovoje už Tėvynės Nepriklausomybę.

Vyriausias Lietuvos Gynimo Komitetas.

Redakcijos atsakymai.

J. Milinui. Kol kas tėra tik pensijų projektas, kuris įteiktas St. Seimui, bet jo dar nepatvirtintas. Taigi kol kas negalime nieko tikra atsakyti; galima tikėtis, kad ir tamsta gausi.

P. Puišiiui. Galima. Kreiptis reikia pas apskr. žemės ūkio igaliojini.

Stasiui Saunoriui. Su tais klausimais kreipkitės pas savo apskr. Žemės ūkio igaliojini.

Radasto žiedui. „Už gera blogu užmoka“ ilgas be galo ilgas veikalas, o idomių minčių labai maža: viskas sutilptų viename puslapyje. Nuobodu skaityti. Reikia stengtis trumpiau rašyti. Neturėdami pabaigos, negalime pasakyti, ar galėsime spausdinti.

B. Milvydui. Tamstos klausimai da St. Seimo neišrišti, todėl tikrai negalime atsakyti.

Martynui Gavėnui. Tuo klausimu kreipkis Tamsta pas savo viršininką.

Mok. Škirpai ir Vyšniai K. Negalima, nes Tamstos ne mažžemlai.

Kevei. „Spinduliai“ silpni. Netinka

Dom. Šiulskiui. Tamsta jau nebesavanoris, ir negali savanorių teisėmis naudotis.

Zarankai Jonui. Tamstos kalausimo nesuprantame.

Vladui Žimantui. Tuo klausimu kreiptis pas savo apskrities žemės ūkio igaliojini.

Kazimerui Bakui. Isakymu kariuomenei ponas panaikintas ir nevertojamas.

Kar. V. Duobai. Tamstos eilėraštis netinka.

K. Barbošui. Galima.

A. Serelaičiui. Negalima.

Jonui Ričkui. Kreipkitės pas apskrities žemės ūkio igaliojini.

Kareiviui J. Gruzdzui. Prašykit savo tiesioginį viršininką.

Norkeliunui Juozai. 6 auksinų laiške neradome.

Mindaugiečiui - raštinkui. Gali.

Kareiviui Kubaičiui. Kreipkitės pas savo apskrities žemės ūkio igaliojini.

Vyr. pusk. J. Sinkėučiui. Tamsta jau nebesavanoris, nes esi pašauktų metų; taigi Tamstos tėvai gali prašyti pašalpos tik iš vietinės savivaldybės.

Kostui Aleksunui. Kreiptis pas savo viršininką.

Gudinui Antanui. Ponas neturi teisės išvaryti Tamstos motinos iš dvaro.

Kareivių Krautuvių Vedėjams žinotina!

Generalio Stabo Literatūros Skyriuje yra parengta daug gražiai apauzdintų laiškų kareiviams gan pigia kaina. Krautuvių Vedėjų prašoma pasirūpinti jų įsigyti.
Svietimo Dalis.

Jau išspausdintas

MŪSŲ ŽINYNAS

Karo, mokslo ir literatūros žurnalas, leidžiamas kas 3-čią mėnesį.

1 Nr.

TURINYS: Pradžios žodis — Redakcija, Gyvybė ir mirtis — Sofija Čiurlionienė (Kymantaitė), 1863—1864 m. sukilimas Lietuvoje — Augustinas Janulaitis, Baimė ir kova su ja — J. Vabalas-Gudaitis, Evoliucijos ir karo dalykų progresas — vertė kap. Kaunas, Atskiras lietuvių batalionas — Vyr. leit. Jonas Pupkys, Bermontininkai Lietuvoje — kap. Vyt. Steponaitis, Ėjimas šaudymo link — vertė Vyr. leit. J. Urbšys, Kautynės — generolas-leit. Galvydis-Bykauskas, Lietuvos kariuomenės tiekimo organizacijos klausimu — S., Napoleonas Lietuvoje 1812 m. — vertė K. Kepalas, Kinematografas ir mūsų kariuomenės švietimas — Sofija Čiurlionienė (Kymantaitė), Bibliografija — Vyr. leit. J. Urbšys, kap. Laurinaitis, Bendros paskaitos apie dabartinę karo literatūros padėtį Rusuose ir Vokiečiuose — M. K-e., Karo literatūra.

Kariai ir Piliečiai! Jums rūpi Lietuvos gynimo idėja, mokslas, literatūra. Todėl nesivėlinkit įsigyti „MŪSŲ ŽINYNĄ“, nes greit jo pristigs.

Atskiros Nr. kaina 25 auks.
Kartams, perkant Gen. Št. Lit. Sk., 20 auks.

Marcelės Kiletaitės, gimusios Suvalkų gub. Naumiesčio apskr., Šilgalių valsč. Dobiškių kaime, ieško brolio Vincas Kiletaitis.

Kas žino jos adresą, prašoma pranešti „Kario“ redakcijai arba jos broliui Amerikoje šiuo adresu: Vincas Kiletaitis, 1129 Hamilton Ave, Grand Rapids Mich. U. S. A.

Teofilė Bernatavičiutė Radžukevičienė ieško savo brolio Aleksandro Bernatavičiaus,

paiešnančio iš Vilniaus apskr., Paužuolės sodžiaus, Nocios parapijos. Prašoma atsilepti „Kario“ Redakcijon, kame yra jam Bernatavičiutės laiškas.

Visur reikalaukit arba patys išsirašykit
PAVEIKSLUOTĄ LAIKRAŠTĮ

ATSPINDŽIAI

Juose paveikslais nušviečiamas:

- 1) armijos gyvenimas ir veikimas,
- 2) svarbesni Valstybės gyvenimo atsitikimai,
- 3) Lietuvos ir kitų kraštų gamta.

Be to, ten rasit ir geresnių dailės raštų.

KAINA: metams (12 Nr.) 35 auks., vienam numeriui 4 auks.

ADRESAS: Kaunas, Generalis Štabas, „ATSPINDŽIŲ“ Administracijai.

SKELBIMAS:

Pranešama visų karių žinia, kad nuo kovo m. 2 dienos pradėjo veikti

EKONOMINĖS KARIŲ BENDROVĖS KRAUTUVĖ — Laisvės Aleja, 23 (Karių Klube).

Valdyba.

Vaikų laikraštis

„ŽIBURĖLIS“

vėl eina nuo š. m. kovo mėn.

Nuo kovo mėn. lig liepos A. 10.—

Nuo kovo lig metų galo . 25.—

Vienas sąsiuvinėlis . 1.50

Eina du kartus per mėnesį, paveikluotas ir duos metiniam skaitytojams priedų — knygeles pasiskaityti.

Adresas: Jurbarkas, „Žiburėlio“ Redakcija ir Administracija.

Leidžia G. Št. Literatūros skyrius.

Redaguoja Periodinių raštų Redakcija.

Lietuvos Valstybės spaustuvė Kaunas, Totorių gatvė Nr. 14.